

VERZOEK OM INPUT VOOR HET EU-ACTIEPLAN VOOR ELEKTRIFICATIE (zonder effectbeoordeling)

Dit document dient om het publiek en belanghebbenden te informeren over de werkzaamheden van de Commissie, zodat zij feedback kunnen geven en effectief kunnen deelnemen aan raadplegingen.

Wij verzoeken deze groepen hun standpunt te geven over de analyse van het probleem door de Commissie en over mogelijke oplossingen. Bovendien worden zij uitgenodigd relevante informatie door te geven waarover zij beschikken.

TITEL VAN HET INITIATIEF	EU-actieplan voor elektrificatie — Naar een schoon, concurrerend en geïntegreerd energiesysteem
LEIDEND DG VERANTWOORDELIJKE EENHEID	— DG ENER, Eenheid C1: Beleid inzake hernieuwbare energiebronnen en energiesysteemintegratie
VERWACHT SOORT INITIATIEF	Mededeling van de Commissie
INDICATIEVE PLANNING	Eerste kwartaal 2026
AANVULLENDE INFORMATIE	https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy_en https://energy.ec.europa.eu/topics/eus-energy-system/energy-system-integration_en

Dit document dient slechts ter informatie. Het loopt niet vooruit op de eindbeslissing van de Commissie over de vraag of dit initiatief zal worden voortgezet en welke invulling dat uiteindelijk zal krijgen. Alle elementen van het initiatief dat in dit document is beschreven, waaronder de planning, kunnen veranderen.

A. Politieke context, probleemomschrijving en subsidiariteitscontrole

Politieke context

In 2023 was twee derde van de elektriciteitsopwekking van de EU afkomstig van schone energiebronnen, waarmee goedkope energie naar het systeem werd gebracht. Niettemin vertegenwoordigt elektriciteit minder dan een kwart van het eindenergieverbruik. Om de betaalbaarheid van energie en het concurrentievermogen van de industrie te waarborgen door de voordelen van schone energie en hernieuwbare energiebronnen aan consumenten aan te bieden en de systeemefficiëntie te verbeteren, moet de vraag naar energie (transport, gebouwen, industrie enz.) verschuiven van fossiele brandstoffen naar elektriciteit. Tegenover een geleidelijke elektrificatie van de vraag moet een toereikende projectenpijplijn van schone en hernieuwbare energievoorziening staan. Deze geleidelijke elektrificatie moet, dankzij de opslag- en vraagrespons, ook flexibel genoeg zijn om te kunnen bijdragen aan de behoeften van het elektriciteitssysteem en aan een optimaal gebruik van de elektriciteitsnetten, wat een positief effect op de energiekosten met zich meebrengt. Om een energiesysteem met een hoger niveau van elektrificatie te beheren, is het van cruciaal belang te investeren in elektriciteitsnetten en de infrastructuur ervan te moderniseren, van transmissie tot distributie. In de [opdrachtbrief aan commissaris Jørgensen](#) werd opgeroepen tot een “actieplan voor elektrificatie om ervoor te zorgen dat de industriële transitie van Europa naar nettonuluitstoot wordt aangedreven door een energiesysteem met schone elektriciteit van eigen bodem”. Het initiatief om een **EU-actieplan voor elektrificatie** aan te nemen, maakt deel uit van de [Clean Industrial Deal](#) en van het [actieplan voor betaalbare energie](#).

Probleem dat met het initiatief wordt aangepakt

Het belangrijkste probleem dat het actieplan beoogt aan te pakken, is het stagnerende aandeel van elektriciteit in het energieverbruik, dat de decarbonisatie en het optimale gebruik van toenemende intermitterende hernieuwbare elektriciteit vertraagt.

Dit heeft drie belangrijke gevolgen: de toenemende productieomvang van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen in tijden van lage vraag leidt tot toenemende perioden van negatieve elektriciteitsprijzen en onderbrekingen van de productie; de onzekerheid over de operationele kosten van het gebruik van elektriciteit in plaats van fossiele

brandstoffen werkt afschrikkend voor investeringsbeslissingen; de voortzetting van het op fossiele brandstoffen gebaseerde verbruik zorgt voor een hoog niveau van emissies en een laag niveau van energie-efficiëntie. Met het actieplan voor betaalbare energie en de Clean Industrial Deal werd een belangrijke prestatie-indicator geïntroduceerd voor het aandeel elektriciteit in het eindenergieverbruik, met een referentieniveau van 32-33 % in 2030, tegenover 23 % in 2023. Deze prestatie-indicator zou bijdragen tot het concurrentievermogen van de EU-industrie op basis van goedkope, op eigen bodem geproduceerde energie en tot het bereiken van de doelstelling van de richtlijn hernieuwbare energie van 42,5 %, met een streven om tegen 2030 45 % te bereiken. Bovendien is volgens de effectbeoordeling die bij het plan over de klimaatdoelstelling voor 2040 is gevoegd, een aanzienlijke toename van de eindvraag naar elektriciteit de weg om de doelstelling van 90 % emissiereductie te bereiken. In de periode 2021-2040 zou de vraag naar elektriciteit bijvoorbeeld met 25 % toenemen in de woonsector, met 12 % in de industriële sector en met een factor acht in de vervoerssector. De huidige trends wijzen op een stagnerende vraag naar elektriciteit, die verband houdt met de trage elektrificatie van de vraag in de afgelopen tien jaar. Enkele van de belangrijkste oorzaken van deze stagnatie zijn: • onzekerheid over de besparingen op de operationele kosten en de ongunstige prijsverhouding tussen elektriciteit en fossiele brandstoffen, verergerd door belastingen, netwerkkosten en andere heffingen; • hoge investeringskosten van de aankoop en installatie van elektrificatietechnologieën in vergelijking met hun op fossiele brandstoffen gebaseerde concurrenten; • beperkte flexibiliteit aan de vraagzijde als gevolg van ontoereikende randvoorwaarden voor de beloning ervan; • het lock-in-effect dat wordt veroorzaakt door de bestaande op fossiele brandstoffen gebaseerde infrastructuur en de kosten van de bouw van nieuwe infrastructuur voor het gebruik van elektriciteit; • ontoereikende opslag- en netcapaciteit voor de distributie van hernieuwbare energie aan consumenten op uiteenlopende tijdstippen; • het nog altijd onvolledige aanbod van elektrificatietechnologieën, dat niet alle varianten van de vraag dekt; • de vraagstukken die van invloed zijn op de waardeketen, zoals het gebrek aan talent en vaardigheden in de installatiesector of het risico dat een industriële speler neemt wanneer hij kiest voor een andere brandstof dan zijn concurrenten.
Grondslag van het EU-optreden (rechtsgrondslag en subsidiariteitscontrole)
Artikel 194 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) vormt de basis voor het EU-optreden om onder meer “de continuïteit van de energievoorziening in de Unie te waarborgen” en “energie-efficiëntie en -besparing en de ontwikkeling van nieuwe en hernieuwbare vormen van energie te bevorderen”. Artikel 192 VWEU verschaft ook de rechtsgrondslag voor de besluitvorming over acties die in overeenstemming zijn met het milieubeleid van de EU.
Rechtsgrondslag
Artikel 194 VWEU.
Praktische noodzaak van EU-optreden
De uitdaging van kostenefficiënte elektrificatie en de flexibele integratie ervan in het energiesysteem kan niet door de lidstaten alleen worden aangepakt. De elektriciteitsmarkt van de EU kenmerkt zich door een sterke onderlinge verbondenheid, wat betekent dat beslissingen in één lidstaat worden beïnvloed door beslissingen in andere lidstaten. Deze onderlinge verbondenheid van de elektriciteitsmarkten is ook tijdgevoelig, wat bijvoorbeeld betekent dat de productie van schone elektriciteit op bepaalde uren in een bepaalde lidstaat kan bijdragen tot lagere prijzen op andere markten. Dit betekent dat beslissingen over investeringen in schone energie steeds meer afhangen van de omvang van de elektriciteitsvraag op EU-niveau, en niet alleen op nationaal niveau. Bovendien kunnen schaalvoordelen in de sector van elektrificatietechnologieën alleen worden bereikt door middel van een gemeenschappelijke aanpak op EU-niveau die leidt tot homogene regels. Ten slotte vormt elektrificatie een belangrijk aspect van het EU-beleid om het gebruik van hernieuwbare energiebronnen te verhogen door de uitvoering van de richtlijn hernieuwbare energie en om de energie-efficiëntie te verhogen door de energie-efficiëntierichtlijn. Het optreden op EU-niveau heeft een duidelijke meerwaarde doordat er een gemeenschappelijk inzicht tot stand wordt gebracht over wat er moet worden gedaan en over mogelijke oplossingen, en er tegelijkertijd voldoende ruimte wordt gelaten voor de lidstaten om operationele keuzes te maken.

B. Wat is het beoogde resultaat van het initiatief en hoe wordt dit bereikt?

Als er geen actie wordt ondernomen, zullen de bestaande belemmeringen de toename van de elektrificatie op de korte en middellange termijn in de weg blijven staan.

Het actieplan voor elektrificatie beoogt de belemmeringen voor de versnelling van een kosteneffectieve en systeemvriendelijke elektrificatie in de EU aan te pakken, zowel aan de aanbod- als aan de vraagzijde. Het doel is om uitdagingen op systeemniveau aan te pakken en de focus te leggen op belemmeringen en stimulansen voor de verschillende gebruiksgevallen in de industrie, het vervoer en gebouwen. De aanvullende strategie betreffende verwarming en koeling zal tegelijk worden aangenomen en uitgevoerd, met het oog op een coherent perspectief op de integratie van het energiesysteem.

Het actieplan zal de noodzakelijke voorwaarden aan de kant van de elektriciteitsproductie vaststellen om zijn doel te bereiken, waarbij de toenemende en gediversifieerde, schone, op eigen bodem geproduceerde elektriciteit overeenkomt met de vraag naar elektrificatie, vergezeld van groeiende opslagcapaciteiten om die productie in de loop van de tijd te verspreiden. Er moeten maatregelen worden overwogen om de kosten van het overbrengen van die productie naar de vraaglocaties te verlagen, bijvoorbeeld door nieuwe vraag aan te moedigen dicht bij installaties voor de productie van schone energie. De betrouwbaarheid en toereikendheid van het elektriciteitssysteem is ook een voorwaarde om elektrificatie aantrekkelijk te maken. Dit vereist een veerkrachtig systeem dat is gebaseerd op flexibiliteit, grensoverschrijdende integratie en de efficiënte bijdrage van schone-energieactiva en -opslag aan de behoeften van het systeem.

Een belangrijke taak die voortvloeit uit het actieplan is het voorstellen van maatregelen die gericht zijn op de verschillende sectoren en subsectoren op basis van hun elektrificatiepotentieel en de bestaande belemmeringen en stimulansen. Een belangrijk kenmerk van kosteneffectieve elektrificatie is flexibiliteit, die aan de hand van digitalisering en op de markt gebaseerde stimulansen mogelijk moet worden gemaakt, waarbij opslag een centrale rol speelt. De elektrificatie van een vraag die weinig schommelingen vertoont, kan leiden tot hogere systeemkosten en de betaalbaarheid beïnvloeden. Hoewel er voor de meeste toepassingen zeer efficiënte elektrificatietechnologieën beschikbaar en toegankelijk zijn, is dit niet het geval voor sommige energie-intensieve industrieën; hier speelt innovatiebeleid nog steeds een belangrijke rol.

Op basis van het [actieplan voor betaalbare energie](#) en de daarmee samenhangende initiatieven beoogt dit initiatief belangrijke maatregelen in kaart te brengen om de randvoorwaarden voor de bevordering van elektrificatie te verbeteren, met name door de prijsverhouding tussen elektriciteit en fossiele brandstoffen in de detailhandel te verbeteren. De hefboomen die kunnen worden geactiveerd, zijn onder meer energiebelasting, een herziening van de nettarieven of het niet op de elektriciteitsrekening opnemen van niet-energiegerelateerde kosten.

Het actieplan beoogt ook een aanpak te hanteren die gebaseerd is op de gehele waardeketen, met name de productie van elektrificatietechnologieën en de installatie daarvan, alsmede de financieringsinstrumenten die dit mogelijk maken. De algemene vraag naar EU-productie, het aantrekken van talent, de ontwikkeling van vaardigheden, EU-financieringsinstrumenten en staatssteun zijn enkele van de instrumenten die kunnen worden gebruikt om de daarmee samenhangende belemmeringen aan te pakken.

Waarschijnlijke effecten

Het belangrijkste directe gevolg van een actieplan is het vaststellen van een samenhangende aanpak voor de coördinatie tussen de belanghebbenden met het oog op het bereiken van een gemeenschappelijk doel, met inbegrip van verdere financiële of regelgevende maatregelen die op EU- en nationaal niveau moeten worden vastgesteld.

De verwezenlijking van de belangrijkste doelstelling om de kosteneffectieve en systeemvriendelijke elektrificatie te laten toenemen, zou de volgende positieve effecten hebben:

- minder invoer van fossiele brandstoffen, een grotere energiezekerheid en minder afhankelijkheid van geopolitieke factoren;
- een betere energie-efficiëntie van het energiesysteem, waarbij minder input nodig is om dezelfde hoeveelheid energie op te wekken;
- een flexibeler elektriciteitssysteem dat de systeemkosten en de rekening van de consument laag houdt;
- mogelijkheden voor het opzetten van uitgebreide waardeketens in de EU voor de benodigde elektrificatietechnologieën;
- innovatie in industriële processen die leidt tot meer efficiëntie en meer concurrentievermogen;
- verdere investeringen in de productie van schone energie.

Toekomstige monitoring

Er zijn twee relevante aspecten met betrekking tot het toezicht op de uitvoering van een actieplan.

- Het toezicht op de uitvoering van de verschillende in het plan opgenomen acties door de verschillende belanghebbenden, met name de Europese Commissie en de lidstaten.
- Het toezicht op de ontwikkeling van de verschillende sleutelindicatoren, met name het totale aandeel van elektriciteit in het energieverbruik, alsmede het aandeel daarvan in de verschillende vraagsectoren.

C. Betere regelgeving

Effectbeoordeling

Er wordt in het kader van dit initiatief geen effectbeoordeling uitgevoerd omdat het actieplan voor elektrificatie, hoewel er een algemene beleidsbenadering in wordt vastgesteld, geen wetgevend of regelgevend initiatief is. Niettemin zou voor elk wetgevend of regelgevend initiatief dat voortvloeit uit het actieplan een effectbeoordeling nodig zijn.

Raadplegingsstrategie

De Commissie zal dit verzoek om input publiceren en een openbare raadpleging houden op het portaal Uw mening telt!. In het kader van de raadpleging zal feedback worden verzameld over het toepassingsgebied van het actieplan, over de voorkeurstrajecten voor het koolstofvrij maken van verwarming in de verschillende sectoren en de prioriteit die moet worden gegeven aan elektrificatie, over de beoordeling van het belang van de verschillende belemmeringen en over de beleidsterreinen waar actie nodig is om de elektrificatie te versnellen.

Naast dit verzoek om input en de openbare raadpleging zal de Commissie rekening houden met externe studies over een reeks onderwerpen, waaronder industriële decarbonisatie, stroomafnameovereenkomsten, flexibiliteit, distributienetwerken of opslag.

De Commissie zal ook de desbetreffende deskundigengroepen raadplegen. Overeenkomstig het beleid voor betere regelgeving om initiatieven te ontwikkelen die op de beste beschikbare kennis zijn gebaseerd, worden in het kader van de raadpleging ook wetenschappelijke onderzoekers, academische organisaties, geleerde genootschappen en wetenschappelijke verenigingen met expertise in het gebruik van het energiesysteem uitgenodigd om gepubliceerd en nog niet gepubliceerd wetenschappelijk onderzoek, analyses en gegevens in te dienen. De interesse gaat voornamelijk uit naar bijdragen waarin de huidige stand van de kennis van elektrificatie wordt samengevat.

Een samenvattend feitenverslag wordt acht weken na de afsluiting van de openbare raadpleging op de raadplegingspagina gepubliceerd.

Waarom deze raadpleging?

Het doel van deze raadpleging is het verzamelen van diepgaande en hoogwaardige gegevens, informatie en feedback over de maatregelen die nodig zijn om kosteneffectieve en systeemvriendelijke elektrificatie te bevorderen.

Doelgroep

Alle burgers en organisaties worden uitgenodigd om te reageren op dit verzoek om input en deel te nemen aan de openbare raadpleging.

Elektrificatie is een onderwerp van belang voor een zeer breed scala van belanghebbenden. De groepen belanghebbenden die hoogstwaarschijnlijk geïnteresseerd zijn, zijn: 1) overheidsinstanties op alle institutionele niveaus; 2) energiesysteembeheerders; 3) energieproducenten; 4) detailhandelaren en aankoopgroeperingen van flexibiliteitsdiensten; 5) beheerders van laadpunten; 6) aanbieders van e-mobiliteitsdiensten; 7) consumentenorganisaties; 8) industriële verbruikers en vakverenigingen; 9) fabrikanten van elektrificatietechnologieën; 10) installateurs; 11) instellingen voor beroepsopleiding; 12) normalisatie-instellingen; 13) de academische wereld enz.